

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient de tramitació ordinària núm. 18/2023 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat en reunió virtual de data 27 de novembre de 2023 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 18/2023

ASSUMPTE : Queixa presentada pel periodista Enric Borràs Abelló, del Grup de Periodistes Ramon Barnils, que considera que una publicació de E-Notícies sobre l'informe 'L'efecte Orriols: com els mitjans han blanquejat l'extrema dreta' (d'ara endavant "L'efecte Orriols"), fet per el seu grup, vulnera els criteris 1 i 2 del Codi Deontològic i el punt 02 de l'Annex B. Fa aquesta queixa a títol personal i en nom també del Grup de Periodistes Ramon Barnils, entitat que presideix.

ANTECEDENTS O FETS

Aquesta és una queixa feta pel president d'un grup de periodistes, i per tant no és l'habitual queixa d'un ciutadà. A més, el tema és complex perquè ja s'ha debatut en nombroses ocasions i fòrums fins a on arriba la llibertat d'expressió i d'informació en una democràcia i quins són els perills i riscos al informar sobre l'extrema dreta en aquest context.

El Consell de la Informació de Catalunya va publicar el passat 28 de juny una reflexió¹ sobre el tema. L'informe "L'efecte Orriols" recull aquesta cita de la nostres reflexions:

En el cas de l'extrema dreta no es poden aplicar els criteris de neutralitat informativa perquè els seus postulats afecten la mateixa essència de la democràcia i els drets humans.

També menciona altres referències com articles de recerca internacionals² i s'especifica una metodologia qualitativa amb testimonis de acreditada trajectòria acadèmica o periodística en aquest camp i altres recursos com:

(...) una tasca de documentació sobre la figura de Sílvia Orriols, avui alcaldessa de Ripoll; la seva formació, Aliança Catalana, el seu programa electoral i les seves nombroses

¹ <https://fcic.periodistes.cat/2023/06/28/reflexions-del-consell-de-la-informacio-de-catalunya-sobre-el-tractament-mediatic-a-la-ultradreta/>

² Karoline Ihlebæk, Tine Figenschou, i Birgitte Haanshuus, "What is the relationship between the far right and the media?", C_REX-Center for Research on Extremism de la Universitat d'Oslo, 7 de setembre de 2020.

<https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/compendium/what-is-the-relationship-between-the-far-right-and-the-media.html>

Michał Krzyżanowski i Mats Ekström, "The normalization of far right populism and nativist authoritarianism: discursive practices in media, journalism and the wider public sphere/s", 2022. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1702915/FULLTEXT01.pdf>

aparicions mediàtiques. A més, s'han consultat articles acadèmics, periodístics i també protocols interns, com el que regeix l'abordatge de l'extrema dreta a mitjans públics com TV3 i Catalunya Ràdio.

L'informe arriba a onze conclusions de les que sembla pertinent extreure aquestes frases (literals) per a entendre què proposa i si la publicació de E-Notícies vulnera o no el codi deontològic:

- 1- L'extrema dreta és una família molt àmplia. I es presenta de moltes maneres diferents. (...)
- 2- Sílvia Orríols i Aliança Catalana representen l'extrema dreta independentista. Han trobat en la immigració el boc expiatori, i en el desencís del debat nacional el caldo de cultiu perfecte per créixer. (...)
- 3- Alguns mitjans, amb 8TV com a paradigma, han trobat en l'extrema dreta una via per intentar guanyar audiència i han explotat al màxim aquest recurs, a costa de blanquejar el seu discurs i normalitzar la seva presència als mitjans de comunicació. (...)
- 4- La visibilitat mediàtica de 8TV s'ha traduït en fins a setze participacions de Sílvia Orríols en un any i mig: set entrevistes en nou mesos, tres seguides després de les eleccions municipals, totes abans de ser alcaldessa de Ripoll. (...)
- 5- Un cop és una realitat dins les institucions, no es pot tractar l'extrema dreta com un actor polític qualsevol. (...) S'ha de contextualitzar, s'han de desmuntar les mentides amb dades i s'han d'assenyalar les declaracions d'odi.
- 6- No totes opinions estan al mateix nivell, i des dels mitjans no es poden equiparar. (...)
- 7- Periodísticament, no només és rellevant l'extrema dreta, els seus partits i els seus dirigents. També ho és l'agenda mediàtica que aquests actors polítics intenten fixar i com es tracten els seus temes, des de la seguretat fins a la immigració, passant pels drets de les dones o del col·lectiu LGBTI.
- 8- A la majoria de les redaccions catalanes falta formació en extrema dreta i en discursos d'odi. (...)
- 9- La premsa local i comarcal té un paper cabdal en casos com els de Ripoll, Vic o Manresa, per ser la més propera als veïns. Sovint es troba amb molts obstacles, justament per aquesta proximitat (també als polítics locals), per la precarietat del sector i per l'existència de monopolis de premsa.
- 10- Hi ha exemples de bones praxis a casa nostra en l'abordatge de l'extrema dreta (...) que poden servir de referència i utilitat per a la resta de mitjans catalans.
- 11- El periodisme no pot ser i no ha de ser neutral davant l'extrema dreta, que representa una amenaça per als drets humans i per als fonaments democràtics de qualsevol societat. En aquest context, els mitjans de comunicació i els periodistes tenen una responsabilitat social innegable, que fa decantar el pèndol cap a una banda o cap a l'altra.

FONAMENTS DE LA QUEIXA

El 1 d'agost de 2023, Enric Borràs Abelló, president del Grup de Periodistes Ramon Barnils, presenta una queixa a títol personal i en nom també del Grup que presideix

exposant que la publicació d'E-Notícies del 27 de juliol titulada “Publiquen un manual per a periodistes per silenciar Sílvia Orriols” (versió en català i en castellà³).

Segons Borràs:

La presumpta notícia defineix l'informe 'L'efecte Orriols: com els mitjans han blanquejat l'extrema dreta' (<https://www.media.cat/wp-content/uploads/Informe-EfecteOrriolsOK.pdf>) de l'Observatori Mèdia.cat, del Grup de Periodistes Ramon Barnils, de "manual per a periodistes per silenciar Sílvia Orriols". És una afirmació que no té res a veure amb la realitat de l'informe. La pretesa notícia té un to clarament opinatiu que no es pot definir de periodisme i busca denigrar i atacar el Grup Barnils i assenyalar membres de la seva junta, entre els quals jo mateix.

La queixa indica que la publicació de E-Notícies vulnera els criteris 1 i 2 del Codi Deontològic i el punt 02 de l'Annex B.

AL-LEGACIONS

El Consell de la Informació ha demanat al·legacions a E-Notícies però un cop exhaurit el termini no han donat resposta.

Sí han publicat un article el 4 de novembre amb el títol “El Grup Barnils denuncia E-Notícies per una notícia sobre Sílvia Orriols” sobre la queixa presentada al CIC a la que nomenen “denúncia”

<https://e-noticies.cat/politica/grup-barnils-denuncia-noticies-noticia-sobre-silvia-orriols>

Una part d'aquest article sembla pertinent recollir-ho aquí:

E-Notícies es va fer ressò de l'informe amb la notícia Publiquen un manual per a periodistes per silenciar Sílvia Orriols. Una notícia que no ha agradat al Grup Barnils, que ha decidit denunciar aquest diari. No a la justícia, sinó al Consell de la Informació de Catalunya

Segons el grup de periodistes presidit per Enric Borràs -subdirector del Diari ARA-, la peça publicada a E-Notícies “busca denigrar i atacar el Grup Barnils”. A més, creuen que té l'objectiu d'“assenyalar els membres de la Junta”. Segons la seva denúncia, la notícia en qüestió “no es pot definir de periodisme” i “vulnera clarament” diversos criteris del codi deontològic periodístic.

Davant d'aquesta situació, el Consell de la Informació de Catalunya ha admès a tràmit la denúncia del Grup Barnils i ha obert un expedient informatiu a E-Notícies.

No sembla que aquesta notícia aportï cap informació d'interès per a aquesta ponència, més enllà de deixar la sensació que el mitjà no es pren seriosament ni al grup de periodistes ni al CIC en utilitzar un llenguatge més de sorna que de preocupació pels fets

³ Proporciona els links a les dues versions de la notícia:

Català: <https://e-noticies.cat/politica/publiquen-manual-periodistes-silenciar-silvia-orriols>

Castellà: <https://es.e-noticies.cat/politica/publican-manual-para-periodistas-para-silenciar-silvia-orriols>

o l'ètica al explicar que la seva notícia “no ha agradat al grup” i que aquest ha denunciat però no a la justícia sinó al CIC.

PONÈNCIA

Aquesta és una queixa diferent a les habituals de ciutadans donat que la fa un periodista en el seu nom i el d'una associació de periodistes per demanar un arbitratge amb altres periodistes en un tema sobre el qual, com també s'ha mencionat, el CIC s'ha manifestat amb anterioritat donat que la cobertura mediàtica dels partits d'extrema dreta es un tema de preocupació compartida.

Criteri 1 del Codi Deontològic:

1. Informar de manera acurada i precisa

El professional del periodisme està compromès amb la recerca de la veritat i, conseqüentment, té l'obligació d'acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la màxima fidelitat possible. Els mitjans han d'observar sempre una clara distinció entre les informacions i les opinions, difondre únicament informacions contrastades amb diligència, i evitar la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets.

El text publicat per E-Notícies expressa una opinió o una interpretació que no té una base real des del seu títol “Publiquen un manual per a periodistes per silenciar Sílvia Orriols”. La primera pregunta és si aquest text és pròpiament una notícia sobre la publicació d'un informe atès que té un vocabulari més proper a l'opinió i que utilitza com a sinònims paraules que no ho son.

El text afirma que s'ha publicat un “manual” però el que s'ha publicat es un informe. Un informe, segons el diccionari de L'Institut d'Estudis Catalans⁴, és una “Exposició ordenada sobre un afer, l'estat d'una qüestió, etc.”. Que és, efectivament, el que va publicar el Grup de Periodistes Ramon Barnils. Aquest tipus de documents impliquen una recerca, unes referències i unes metodologies de recerca que no son necessàries en un manual, que es un “llibre que conté les nocions essencials d'una matèria i en facilita una consulta àgil i ràpida” segons el mateix diccionari⁵.

A continuació, en el mateix títol diu que intenta “silenciar Sílvia Orriols”, però l'informe no parla de silenciar a la política en qüestió ni de evitar que parli o que expressi les seves idees, sinó de la cobertura que es dona a la seva campanya des de els mitjans.

L'informe no es un atac personal a la Sra. Orriols, com indueix a pensar el text publicat en E-Notícies ni es un document d'adoctrinament com podria suggerir el terme “manual”, sinó un informe, que analitza l'estat de la qüestió de la relació dels mitjans amb l'extrema dreta en el món en general i la situació de Catalunya en particular. En aquest cas concret, fa un anàlisi de la cobertura mediàtica que alguns mitjans van fer sobre la Sra. Sílvia

⁴ <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=informe>

⁵ <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText>manual>

Orriols com a líder de Aliança Catalana. I després ofereix les ja mencionades conclusions sobre el que s'ha de fer des del periodisme i què no per a tractar la “extrema dreta”.

Criteri 2 del Codi Deontològic:

2.Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament

No s'han d'usar expressions injurioses ni difondre dades imprecises o sense base suficient que puguin lesionar la dignitat de les persones i provocar dany o descrèdit a entitats públiques o privades.

En el cos del text de E-Notícies no es fa una clara distinció entre les informacions i les opinions i s'expliquen les coses amb expressions que impliquen valoracions i que no són fets objectius. Per exemple, qualifiquen, al Grup de Periodistes Ramon Barnils com a “una associació que, en línies generals, es dedica a donar lliçons sobre periodisme”. L'expressió “donar lliçons” té unes clares connotacions que poden provocar un descrèdit al grup al que es refereix. A continuació indiquen:

Per exemple, anualment publiquen un llibre sobre alguns temes destacats que s'han “silenciat” als principals mitjans. **El més curiós és que** alguns dirigents o exdirigents d'aquest col·lectiu són, precisament, persones de poder dins dels principals mitjans de comunicació catalans.

Sense entrar a valorar el que es diu, de nou expressions com “el més curiós és que” o, en un altre paràgraf, “No sigui el cas que el lector se'ns despisti” tampoc semblen pròpies del periodisme de fets.

En aquest altre paràgraf, per exemple, hi ha unes frases d'opinió i valoració amb expressions i paraules com “prediquen”, “no van ser capaços” o de nou “donen lliçons”:

En aquest context, des del Grup de Periodistes Ramon Barnils **prediquen** ara com cal tractar Sílvia Orriols. Els que els mesos previs a l'1 d'octubre del 2017 **no van ser capaços** d'assenyalar ni una sola mentida de les autoritats processistes, ara **donen lliçons** per no caure a les mentides de l'extrema dreta. Perquè, evidentment, “l'auge de l'extrema dreta” és, en gran part, culpa dels mitjans que li donen veu “sense context”. I amb una “falta de rigor professional”.

També al cos del text es diu: «tot, amb l'objectiu de silenciar la que cataloguen de “líder xenòfoba d'extrema dreta independentista”». Com ja s'ha mencionat, en cap moment l'informe indica que el seu objectiu sigui silenciar a ningú. Per altra banda, el verb “catalogar” significa segons el diccionari de L'Institut d'Estudis Catalans “Fer el catàleg (de coses agrupades per un nexa comú)” i té, per tant, unes connotacions de cosificació de la Sra. Orriols que tampoc es troben a l'informe. Per tant, s'està fent una interpretació imprecisa del que hi ha al informe que poden provocar dany o descrèdit al Grup que publica l'informe.

Punt 02 de l'Annex B.

02. Transparència i rigor

» Aquest annex de bones pràctiques de la informació^[L1]_[SÉP] a Internet també afecta els periodistes que mantenen blocs personals o participen en xarxes socials des d'un rol de caràcter explícitament professional. (...)

Tractant-se de una publicació a un diari digital, no sembla necessari a al·ludir a aquest annex que es refereix a iniciatives més personalistes o particulars. En aquest cas, és aplicable el Codi Deontològic.

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

Analitzats els fets que el periodista Enric Borràs Abelló, del Grup de Periodistes Ramon Barnils, menciona a la seva queixa, el Consell de la Informació de Catalunya considera que el text publicat per E-Notícies sobre l'informe "L'efecte Orriols: com els mitjans han blanquejat l'extrema dreta", vulnera els criteris 1 i 2 del Codi Deontològic. En quant al punt 02 de l'Annex B no cal aplicar-ho donat que no es un bloc ni una publicació en xarxes socials.

Finalment, recordem que el Consell de la Informació de Catalunya va publicar el passat 28 de juny de 2023: "Reflexions del Consell de la Informació de Catalunya sobre el tractament mediàtic a la ultradreta"⁶. En aquestes reflexions es reconeixia la llibertat que té tot mitjà de comunicació, en especial els de proximitat, per decidir com tractar des del punt de vista informatiu aquestes formacions. Però el Consell de la Informació de Catalunya (CIC) considera que la ultradreta no es pot tractar com una ideologia més perquè té efectes destructius sobre la convivència, representa l'exclusió d'una part de la societat; fomenta el discurs de l'odi; el sentiment de por, i el menyspreu de la veritat. Alimenta el negacionisme d'evidències socials i científiques: des de la violència masclista al canvi climàtic. En els seus programes es reflecteixen actituds supremacistes, xenòfobes, racistes, homòfobes i contràries a la igualtat entre homes i dones i als drets LGBTI+.

⁶ <https://fcic.periodistes.cat/2023/06/28/reflexions-del-consell-de-la-informacio-de-catalunya-sobre-el-tractament-mediatic-a-la-ultradreta/>

Per tant, el CIC considera que en el cas de l'extrema dreta no es poden aplicar els criteris de neutralitat informativa perquè els seus postulats afecten la mateixa essència de la democràcia i els drets humans.

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 27 de novembre de 2023. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General